

शितलहर आकस्मिक योजना, २०८०, बाँके

Cold Wave Contengency Plan-2080

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, बाँके

दस्तावेज: शीतलहर आकस्मिक कार्य योजना
District Cold wave Contengency Plan,2080, Banke

प्रकाशक: जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, बाँके

प्रकाशन मिति: २०८०

सर्वाधिकार: ©प्रकाशकमा

सल्लाहकार: श्री श्रवण कुमार पोखरेल, प्रमुख जिल्ला अधिकारी, बाँके
श्री जोरा सिंह माझी ., सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी, बाँके
श्री लाल बहादुर गुरुड., सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी, बाँके

प्राविधिक सहयोग: नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, बाँके जिल्ला शाखा

संयोजन: श्री रुपन ज्ञवाली

फोन नं. : जिल्ला आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र (DEOC) ०८१ - ५३५१११

टोल फ्रि नं. : १६६० ८१ ५२०१०

इमेल : deocbanke@gmail.com

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, बाँकेको मिति: २०८० मंसिर २७ गतेको बैठकबाट स्वीकृत
शीतलहर आकस्मिक कार्ययोजना २०८०, बाँके

(यो योजना बाँके जिल्लामा शितलहरबाट ३६ हजार घरपरिवारको १ लाख ७८ हजार जनसख्या प्रभावित हुनसक्ने
पूर्वानुमानका आधारमा तयार गरिएकोछ)

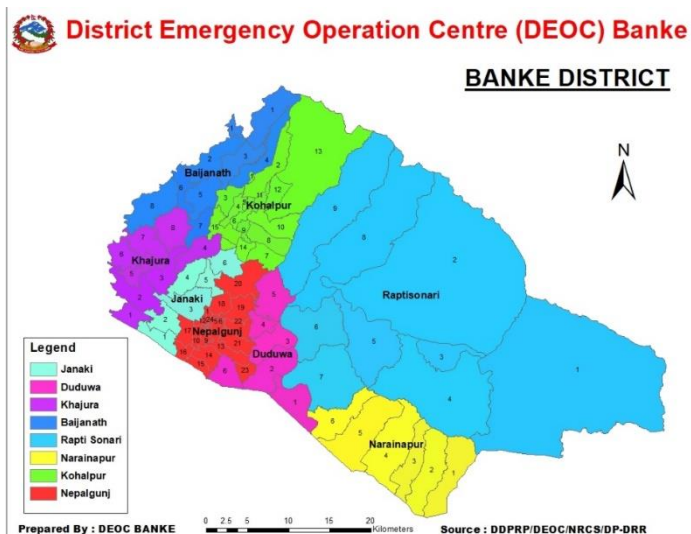
शब्द-संक्षेप

जिविव्यस	: जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
प्रजिअ	: प्रमुख जिल्ला अधिकारी
सप्रजिअ	: सहायक प्रमुख जिल्ला अधिकारी
प्रउ	: प्रहरी उपरिक्षक
सप्रउ	: सशस्त्र प्रहरी उपरिक्षक
विफोप	: विपद् फोकल पर्सन
जिसस	: जिल्ला समन्वय समिति
स्थाबिव्यस	: स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
प्रप्रअ	: प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
नेरेसो	: नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
गैसस	: गैर सरकारी संस्था
जिआकासके	: जिल्ला आपतकालीन कार्यसंचालन केन्द्र
NEOC	: National Emergency Operation Center
PEOC	: Province Emergency Operation Center
DDMC	: District Disaster Management Committee
DEOC	: District Emergency Operation Center
LEOC	: Local Emergency Operation Center
OSM	: Open Street Map
IRA	: Initial Rapid Assessmet
MIRA	: Multi-Cluster Initial Rapid Assessmet
CSDA	: Cluster Specific Details Assessment
PDNA	: Post Disaser Need Assessment
DRR&M Act	: Disaster Risk Riduction and management Act.
DPRP	: District Disaster Preparedness Plan
DHM	: Department of Hydrology and Metrology
WFP	: World Food Programme
NRCS	: Nepal Red Cross Society
NFRI	: Non Food Relief Iteam
RRT	: Rapid Resonse Team
QRT	: Quick Response Team
IMO	: Information Management Officer
DMA	: Data Management Assisstant
SAR	: Search and Rescue
DLSA	: District Lead Support Agency
UNICEF	: United Nations Internaionals Childrens Emergency Fund
DRR Portal	: Disaster Risk Riduction Portal
SOP	: Standard Operating Procedure
SDF	: Social Development Forum
BEE-Group	: Bheri Environmental Excellence Group

१. पृष्ठभूमी :

बाँके जिल्ला विशेष गरी बाढी, आगलागी, हावाहुरी, लू र महामारीजस्ता विपद्बाट बढी प्रभावित भइरहने जिल्ला हो भने खुख्वा खडेरी, फौजीकिराको प्रकोप, डुवान, सडक दुर्घटना पनि हुन । यी विभिन्न प्रकोप मध्ये बाँकेमा शीतलहर पनि एक मुख्य प्रकोप भएकोले शीतलहर आकस्मिक कार्य योजना(Cold wave Contengency Plan)शीतलहर केन्द्रित रहेको छ ।

यस जिल्लामा हिउँदको महिना मंसिर देखि माघ/फाल्गुनसम्म बाक्लो हुस्सु लाग्ने र अत्यधिक चिसो हुने गर्दछ । चिसोबाट केटाकेटी र बृद्धबृद्धारूलाई बढी असर हुने गरेको छ । यसैगरी न्यानो कपडा नभएका अर्थात् गरीब परिवार शीतलहरको उच्च जोखिममा रहेका छन् । यस जिल्लामा चिसो सुरु हुनासाथ केटाकेटीमा निमोनिया रोग बढी देखिने गरेको छ ।

शीतलहर प्रकोपको असर कम गर्नका लागि सरोकारवाला निकाय जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले समयमा सर्तकता अपनाउने गरी योजनामा समावेश गरेको छ । यस समयमा आवश्यकानुसार दाउरा उपलब्ध गराई गाउँबस्ती, शहरमा सामुहिक रूपमा आगो ताप्ने व्यवस्था र न्यानो कपडा तथा कम्बल बितरण गर्ने योजनामा मिलाइएको छ । जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले शीतलहर पूर्वतयारी स्वरूप कम्बल खरिद गरि व्यवस्थापन गर्ने गरेको छ, भने रेडक्रस लगायत अन्य संघ-संस्थाहरूले पनि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गरी पूर्वतयारी गरेका छन् ।

साधन र स्रोतको कमी हुँदा हुँदै पनि यस जिल्लामा भइरहने प्रकोपका घटना र त्यसबाट हुने तत्कालीन क्षतिलाई कम गर्न योजनाबद्ध रूपमा कार्य गर्नका लागि विभिन्न किसिमका योजना तथा निर्देशिका समेत तयार भएको र जिल्ला स्थित विभिन्न सरोकारवाला निकाय, नागरिक समाज, विपद् पीडित समुदायसँग नजिक रहेर केन्द्रसँग प्रभावकारी समन्वय गर्नका लागि गृह मन्त्रालयको सहयोगमा जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको स्थापना समेत भई क्रियासिल रहेको छ ।

यस जिल्लामा हरेक वर्ष माथि उल्लेखित विपद्हरू मध्ये शीतलहरको प्रभाव पनि हुने गरेको छ । विगतका वर्षहरूमा शीतलहरको प्रकोपले यस जिल्लालाई अस्तव्यस्त पारिरहेको अवस्था छ । विपद् व्यवस्थापन र जोखिम न्यूनीकरणका लागि केन्द्र, प्रदेश देखि स्थानीय तहसम्म संस्थागत संरचनामा सुधार ल्याई विपद्को सामना गर्ने क्षमता अभिवृद्धि गर्दै सुरक्षित समुदायको विकासमा अगाडि बढ्नु आवश्यक देखिन्छ ।

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार बाँके जिल्लाको पालिका अनुसार प्रारम्भिक विवरण

जिल्ला /स्थानिय तह	जनगणना घर संख्या	परिवार संख्या	प्रारम्भिक जनसंख्या		
			जम्मा	पुरुष	महिला
बैजनाथ गाउँपालिका	१५४३९	१६७६५	७०३१५	३२७३९	३७५७६
डुडुवा गाउँपालिका	६१५२	८११२	४३०३९	२१७९८	२१२४१
जानकी गाउँपालिका	७२६३	९७२४	४६५३६	२३३८६	२३१५०
खजुरा गाउँपालिका	१२२१३	१३८८५	६३७४९	३०२८४	३३४६५
काहोल्पुर नगरपालिका	२१२५१	२४३४६	१००२८९	४६३२४	५१९६५
नरैनापुर गाउँपालिका	६९४१	८६८०	४३६९८	२१७२२	२१९७६
नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका	२६४९१	३५५१७	१६६२५८	८३३११	८२९४७
राप्ती सोनारी गाउँपालिका	१४३८०	१५४९१	६७७८२	३२०१५	३५७६७

यस जिल्लामा उत्तरबाट दक्षिणतिर बग्ने राप्ती नदी, मान खोला र चुरे पहाडबाट दक्षिणतिर बग्ने वर्षे खोलाहरूले वर्षेनी धेरै उब्जाउ भूमि कटान गरिरहेका छन् भने चिसो मौसममा हुने शीतलहरले पनि अन्नबाली तथा तरकारी खेतीहरूमा क्षति पुऱ्याउने गरेको छ ।

नेपाल सरकारबाट स्वीकृत विपद् जोखिम न्यूनिकरण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि विभिन्न ऐन, नीति नियम, रणनीति तथा कार्ययोजना जस्ता दस्तावेजहरूका मार्गदर्शन, गाउँपालिका कार्यालहरूबाट संकलित सूचनाको समेत आधारमा यस जिल्लामा हिउदयाममा हुन सक्ने शीतलहरलाई दृष्टिगत गरी सो अगाडी नै अपनाइने सावधानीहरू, शीतलहरको समयमा गरीने राहत तथा लेखाजोखा र प्रभावितहरूलाई राहत वितरणजस्ता मानविय सहयोग(Humanitarian Assistance)एवं सल्लाह सुभाब, समन्वय र सहयोग सम्बन्धमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति बाँकेले शीतलहर आकस्मिक कार्य योजना २०८० (Coldwave Contengency Plan-2080)तयार गरेको छ । **यस वर्ष शीतलहरबाट ३५ हजार परिवारको १ लाख ५० हजार जनसंख्या प्रभावित हुनसक्ने आकलन गरिएको छ ।**

समग्रमा यस जिल्लाको शीतलहरआकस्मिक कार्य योजना सबै विषयगत क्षेत्र(Cluster Approach)को नेतृत्व तथा सह-नेतृत्व गर्ने सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू, स्थानिय तह विषयगत शाखाहरूले आ-आफ्नो विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यसंग सम्बन्धि कार्य गर्नुपर्छ ।

२. उद्देश्य :

शीतलहरले पुऱ्याउन सक्ने जोखिमको विश्लेषण गर्दै त्यस प्रति सजग रहन, तत्काल राहत तथा उद्धार कार्यमा जिल्ला तथा स्थानीय तह स्थित सम्पूर्ण सरकारी तथा गैरसरकारी निकायहरू तथा तालिम प्राप्त जनशक्तिहरूलाई अधिकतम रुपमा परिचालन गरी राहत तथा उद्धार कार्य छिटो छरितो र विश्वसनिय बनाउनु यस कार्य योजनाको उद्देश्य रहेको छ ।

३. जिल्लाको समष्टिगत वस्तुस्थिति :

भौगोलिक अवस्थाको सन्दर्भमा यसको क्षेत्रफल २,३३७ व.कि.मी. (२,२५,८३६हे.) औषत लम्बाइ ८४ कि.मी.अक्षांश २७ ५१' उत्तर देखि २८ २०' उत्तर सम्म देशान्तर ८१ २९' पूर्व देखि ८२ ८' पूर्व सम्म छ भने सिमानाको सन्दर्भमा पूर्वमा दाङ जिल्ला पश्चिममा बर्दिया जिल्ला उत्तरमा बर्दिया, सल्यान र दाङ जिल्ला अवस्थित छन् भने दक्षिणमा भारतको श्रावस्ती र बहराईच जिल्ला रहेको छ ।

यस जिल्लाको हावापानीको सन्दर्भमा अधिकतम तापक्रम ४६ डि.से. र न्यूनतम ४.२ डि.से. सम्म रेकर्ड गरिएको, अधिकतम वार्षिक वर्षा १९१२ मि.मि., औषत सापेक्षिक आद्रता ७१.४ रहेको, गर्मीमा अत्यधिक गर्मी हुने, लु चल्ने तथा जाडो मौसममा शितलहर चली अत्यधिक जाडो हुने गर्दछ ।

भू उपयोग :आवादी तथा खेतीयोग्य जमिन ९२,०६८ हे. (४०.७७%), वन क्षेत्र ११३,२९५ हे.(५०.१७%), अन्य चट्टान, नदी, बगर, आदि) २०,४७३ (९.०६%)

४.१ जलवायु र हावापानी :

- औषत अधिकतम तापक्रम :४६० सेल्सीयस
- औषत न्यूनतम तापक्रम :४.२० सेल्सीयस
- औषत वार्षिक वर्षा :१९१२ मि.लि.
- हावापानी :उष्ण देखि सामशितोष्णसम्म

४.२ जनसंख्या (२०७८ सालको जनगणना अनुसार)

- कुल जनसंख्या : ६०१६६६
- पुरुष : २९१५७९
- महिला : ३०७९८७
- घरधुरी संख्या : १३२५२०

४.३ स्वास्थ्य सेवाको अवस्था :

- भेरी अस्पताल :१
- क्षेत्रीय प्रहरी अस्पताल :१
- सैनिक अस्पताल :१
- नेपालगंज मेडिकल कलेज शिक्षण अस्पताल नेपालगंज लगायत अन्य निजी नर्सिङ्ग होम :१५
- सुशील कोइराला प्रखर क्यान्सर अस्पताल :१
- स्वास्थ्य चौकी :२०
- उपस्वास्थ्य चौकी :२४
- प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र संख्या :४
- बेड संख्या (सरकारी १५० निजी८९५): १०४५
- जिल्ला आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र :१
- आयुर्वेद केन्द्र :३ (टिटिहिरिया, कोहलपुर, जैसपुर)
- आई.एन.एफ. क्लिनिक (कुष्ठरोग) :१
- मातृ मृत्यु दर (प्रति लाख) :१७०
- बाल मृत्यु दर (प्रति हजार) :४०
- शिशु मृत्यु दर (प्रति हजार) :३६

५. शीतलहरबाट प्रभावित हुनसक्ने क्षेत्रहरु :

बाँके जिल्लाका सबै स्थानिय तहहरु शीतलहरबाट प्रभावित हुन सक्ने देखिन्छ । तथापी नेपालगँज उपमहानगरपालिका र कोहलपुर नगरपालिका क्षेत्रहरु र स्थानिय तहहरुका व्यवस्थित वस्ती तथा चेतनाको स्तर उच्च भएका क्षेत्रहरुमा यसको प्रभाव कम हुनसक्दछ । नेपालगँज उपमहानगरपालिका, कोहलपुर नगरपालिका, खजुरा गाउँपालिका, बैजनाथ गाउँपालिका, राप्तीसोनारी गाउँपालिका, जानकी गाउँपालिका, डुडुवा गाउँपालिका र नरैनापुर गाउँपालिकाहरु क्रमसः न्यून प्रभावित देखि बढी प्रभावित क्षेत्र अनुसार राखिएको छ । प्रस्तुत तथ्याङ्क विषेश गरी बालबालिका, जेष्ठ नागरीक, सुत्केरी, गर्भवती तथा २०७१ तथा २०७४,२०७९ सालको वाढीवाट पूर्ण प्रभावित परिवार भई घरवारविहीनको तथ्याङ्कको आधारमा रहेको छ । साथै नेपालमा गरिवीको लघु क्षेत्र अनुमान,२०६८, केन्द्रिय तथ्याङ्क विभाग अनुसार बाँके जिल्लामा गरिवीको दर २६.३५ प्रतिशत रहेको छ । आकडा अनुसार गरिवीको विषमता ६.६३ प्रतिशत र गरिवीको गहनता २.४ प्रतिशत रहेको छ । यसवाट पनि शितलहरबाट गरिव समुदायका व्यक्तिहरु ठुलो मात्रामा प्रभावित हुने देखिन्छ । यी सबैलाई आधारमानी प्रभावित हुनसक्ने परिवार सख्या आकलन गरिएको छ ।

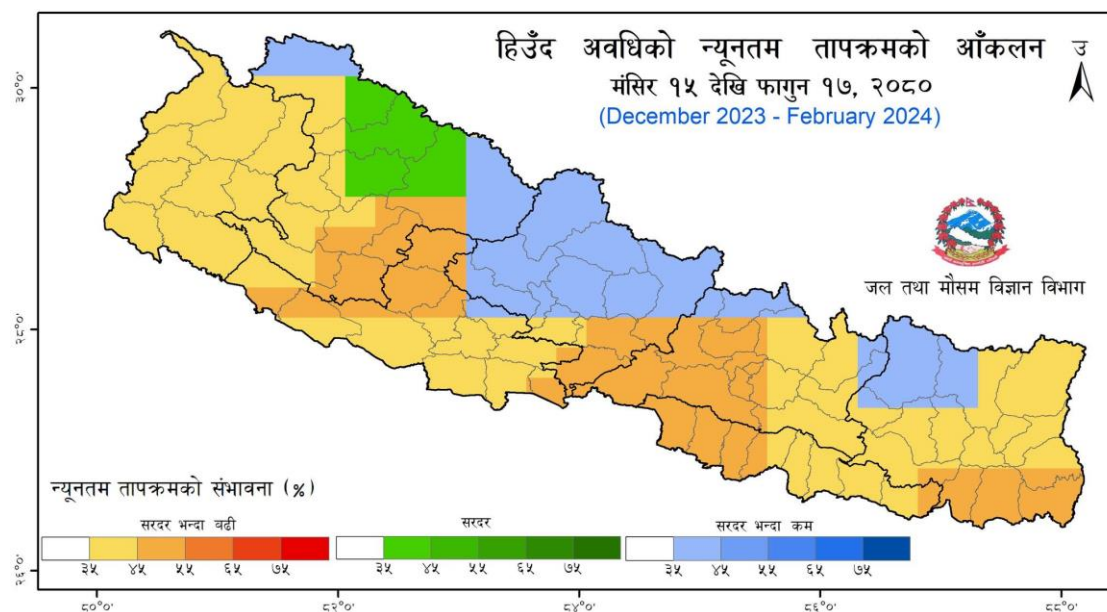
क्र.सं	स्थान	जम्मा परिवार सख्या	शीतलहरबाट प्रभावित हुनसक्ने			स्तर
			प्रभावित हुनसक्ने प्रतिशत	परिवार संख्या	जनसंख्या	
१	नेपालगँज उपमहानगरपालिका	३५५१७	२५	८५२४	४२६२०	पाचौ
२	कोहलपुर नगरपालिका	२४३४६	१७	४१३८	२०६९४	आठौँ
३	खजुरा गाउँपालिका	१३८८५	२३	३१९३	१५९६७	छैठौँ
४	जानकी गाउँपालिका	९७२४	४०	३८८९	१९४४८	तेस्रो
५	बैजनाथ गाउँपालिका	१६७६५	२१	३५२०	१७६०३	सातौँ
६	राप्तीसोनारी गाउँपालिका	१५४९१	२५	३८७२	१९३६३	चौथो
७	नरैनापुर गाउँपालिका	८६८०	५१	४४२६	२२१३४	दोस्रो
८	डुडुवा गाउँपालिका	८११२	५२	४२१८	२१०९१	पहिलो
		१३२५२०		३५७८०	१७८९२०	

(स्रोत: जिल्लाको गाउँपालिका नगरपालिका प्रोफाइल, २०७४ को खण्ड ६.१ को गरिवीको अवस्था सम्बन्धि विवरण)
नोट:

- क) शीतलहर जोखिम स्तरिकरण सम्बन्धित पालिको गरिवी सूचांक, विपन्नता, समुदायको जीवनशैली, प्राकृतिक स्रोत साधनको पहुँच र उपलब्धता आदिको आधारमा गरिएको छ ।
- ख) लक्षित परिवार संख्या सम्बन्धित पालिकाको प्रोफाइलको तथ्याङ्क अनुसार राखिएको छ ।
- ग) प्रभावित हुनसक्ने संख्या: ३५००० घरधुरी र १७८००० जनसंख्या ।

५: २०८० को हिउदे मौसमको आकलन

मंसिर १५ देखि फागुन १७ सम्मको तीन महिनाको हिउँद अवधिमा देशका अधिकांश स्थानहरूमा सरदर भन्दा बढी वर्षा हुने सम्भावना रहेको छ। अधिकतम तापक्रम सुदूरपश्चिम, कर्णाली र गण्डकी प्रदेशका मध्य तथा उत्तरी भू-भागमा सरदर वा सरदर भन्दा कम हुने र बाँकी भू-भागमा सरदर भन्दा बढी हुने सम्भावना रहेको छ। न्यूनतम तापक्रम कर्णाली, गण्डकी र कोशी प्रदेशका उत्तरी भू-भागमा सरदर वा सरदर भन्दा कम र बाँकी भू-भागमा सरदर भन्दा बढी रहने सम्भावना रहेको छ।

६.क प्रभावित हुनसक्ने समुह

जेष्ठ नागरिक ८० वर्ष भन्दा माथि	श्वास प्रश्वास जन्य रोग, नसा सम्बन्धि, मृत्यु हुन सक्ने, आर्थिक क्षति
बलबालिका ५ वर्ष भन्दा मुनि	पखाला, आँउ, चिसोबाट हुने रोग, मृत्यु, विद्यालय शिक्षाबाट वान्चित, कुपोषण, हिडडुलमा समस्या
अपाङ्गता भएका व्यक्ति	पखाला, आँउ, चिसोबाट हुने रोग, मृत्यु, विद्यालय शिक्षाबाट वान्चित, कुपोषण, हिडडुलमा समस्या
गर्भवती महिला	पोषणजन्य खानाको अभाव, चिसोले बेहोस हुने, शरिर दुख्ने
सुत्केरी	चिसो जन्य रोग, सरसफाईमा समस्या
दिर्घरोगी	उपचारमा समस्या, रोग जटिलता हुने, मृत्यु हुन सक्ने
सडक मानव	कठाङ्गिने, चिसोबाट मृत्यु हुने
गरिब तथा विपन्न	कठाङ्गिने, चिसोबाट मृत्यु हुने
ज्यालादारी मजदुर	काम गुम्ने सम्भावना
विद्यालय जाने उमेरका बालबालिका	विद्यालय बन्द हुनाले पढाई प्रभावित हुने

६.ख विगत १० बर्षमा शितलहर तथा चिसोले पारेको प्रभाव :

साल	शितलहरको अवधि	प्रभाव
२०७९	१०-१५ दिन	मध्यम
२०७८	१०-१५ दिन	मध्यम
२०७७	१०-१५ दिन	मध्यम
२०७६	१०-१५ दिन	मध्यम
२०७५	३० दिन	उच्च
२०७४	७ दिन	सामान्य
२०७३	१० दिन	मध्यम
२०७२	केही दिन	सामान्य
२०७१	७ दिन	मध्यम
२०७०	केहि दिन	सामान्य
२०६९	४५ दिन	उच्च

७.पहुँच:

बाँके जिल्लामा विगतका दिनका अनुभवहरूलाई केलाउदा शितलहरको समयमा एक ठाउँ देखि अर्को स्थान सम्म जादा निकै कठिन हुने गरेको पाइएको छ ।

- शीतलहरको समयमा जिल्लाका सबै जसो स्थानहरूमा बाक्लो हुस्सु तथा शितलहरका कारण भिजिविलिटि कमि भई सडक दुर्घटना हुदाँ यातायातको साधन प्रयोग गर्दा त्रासको महसुस गर्ने
- अत्याधिक चिसोको कारण घर देखि बाहिर निस्कन नसक्ने।

८.विपद् परिदृश्य तथा योजना अवधारणाहरु:

विभिन्न प्रकारका प्रकोपबाट उत्पन्न हुने विपद्बाट प्रभावित जिल्लाको सूचीमा बाँके पनि रहेको छ। जिल्लामा हरेक वर्ष बाढी, आगलागी, शितलहर, हावाहुरी, जनावरको आक्रमण र सडक दुर्घटनाजन्य विपद्का कारण जनधनको क्षति हुने गरेको छ । जिल्ला विपद्पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०८० मा प्रयोग स्तरीकरण गर्दा ७ स्थानमा रहेको शितलहर तथा नियमित भइरहने विपद्को समयमा मानवीय सहायतालाई प्रभावकारी रूपमा अधि बढाउन आवश्यक छ । त्यसैले जिल्लामा विपद्को सामना गर्ने क्षमता अभिवृद्धिका विभिन्न कार्यक्रम र योजनामध्ये आपत्कालीन समयमा मानवजीवनको रक्षा र महत्वपूर्ण सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने उद्देश्यका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले Cold Wave Contingency Plan तयार गरि जिल्लाका महत्वपूर्ण दस्तावेजको रूपमा स्वामित्व ग्रहण गरेको छ । विपद्को समयमा विपद्प्रभावितहरूको जीवन र बहुमूल्य सम्पत्तिको

संरक्षण तथा सुरक्षा गरी मानिस माथि पर्ने प्रतिकूल प्रभावको सामना गर्न बाँके जिल्लाको साधन स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै प्रभावित समुदायलाई व्यवस्थित, प्रभावकारी र जवाफदेहीता तरिकाले मानवीय सहयोग उपलब्ध गराउनु तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका गतिविधिहरूलाई संस्थागत रूपमा प्रबर्द्धन गर्नु यस योजनाको मूल उद्देश्य रहेको छ ।

९. समन्वय तथा जिम्मेवारी :

- जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा उल्लेख भए बमोजिमका क्षेत्रगत अगुवा सबैले कार्ययोजना तयार पारी शीतलहरको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा तयार रहने,
- शीतलहर प्रभावितहरूलाई विना भेदभाव राहत उपलब्ध गराउने र सो क्रममा संकटासन्न समूह (बालबालिका, जेष्ठनागरिक, अपाङ्गता, सुत्केरी तथा गर्भवती महिला) भएका व्यक्तिलाई प्राथमिकता दिएर उद्धार गरी जीवन बचाउनु,
- शीतलहरको प्रभावबाट सुरक्षित राख्ने उपायहरूको बारेमा स्थानिय विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य गर्ने सबै सरकारी तथा गैरसरकारी संघ सस्थाहरू समेतलाई जोखिम न्यूनीकरण गर्नको लागि अनुरोध गर्ने
- विपद्को समयमा संघिय सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय तह, दातृ निकाय, सबै विषयगत क्षेत्र, सहयोगी संस्था तथा नागरिक समाजविच समन्वय कायम गर्नु,
- नियमित रूपमा अनुगमन गरी सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई परिचालन गर्नु र पृष्ठपोषण दिनु,
- शीतलहरबाट प्रभावित हुन सक्ने क्षेत्र, गाउँ, टोल, परिवारहरूको पहिचान गरी राहत तथा सहयोगको लागि जिल्ला अगुवा सहयोगी निकाय (DLSA)को समन्वयमा सबै सरोकारवालानिकायहरूलाई विशेष गरेर दाउरा, कम्बल, न्यानो कपडा जस्ता सामाग्रीहरूको पूर्व प्रबन्ध गरी तयारी अवस्थामा रहन राख्ने र राख्न लगाउने,
- जाडोयाममा हुन सक्ने स्वास्थ्य सम्बन्धि समस्यालाई न्यूनीकरण गर्न जनचेतनामूलक कार्यक्रम तत्काल संचालन गर्ने र स्वास्थ्यकर्मी तथा औषधीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने व्यवस्था मिलाउने,
- शीतलहरबाट सुरक्षित रहनका लागि तपसिल बमोजिमका सचेतनात्मक सन्देशमूलक सूचना एवमज्ञानकारी स्थानिय संचार माध्यम मार्फत स्थानीय भाषामा समेत उक्त सन्देशमूलक सामाग्रीहरू प्रशारण गर्न स्थानीय संचार माध्यम तथा स्थानिय गैरसरकारी निकायबाट प्रचार प्रसार गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।

१०. पूर्वतयारी :

- विपद्संग सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वय बैठक गर्ने,
- सबै स्थानिय तहका विपद् व्यवस्थापन समितिहरूलाई जनचेतना मुलक कार्य गर्न लगाउने,
- सबै स्थानिय तहका विपद् व्यवस्थापन समितिहरूमा शीतलहर पूर्वतयारी कार्यशाला संचालन गर्न लगाउने
- स्थानिय तहका संकटासन्न क्षेत्रको नक्साकन गर्ने र विपद्पूर्वतयारी सम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्ने
- विषयगत समितिहरूको नियमित बैठक गर्ने
- जिल्लामा न्यानो कपडा सेट र कम्बल व्यवस्थापनका लागि सरोकारवाला निकायमा पहल गर्ने,
- सबै स्थानिय तह र सरोकारवाला निकायसंग समन्वय गरि दाउराको व्यवस्थापन गर्ने ।
- स्थानिय एफ.एम र पत्रपत्रिकाहरूबाट जनचेतनामुलक सन्देशहरू प्रसारण गर्ने ।

११. परिचालन हुनसक्ने जनशक्ति विवरण :

क्र.सं.	निकाय	परिचालन हुनसक्ने जनशक्ति	स्वास्थ्य कर्मी
१	नेपाली सेना, बज्रदल गण	५००	१०
२	नेपाल प्रहरी	७००	५
३	शसस्त्र प्रहरी बल, ३० नं.गण	४००	५
४	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	१५०	-
५	नेपालगंज उपमहानगरपालिका	१५०	७०
६	कोहलपुर नगरपालिका	१००	५०
७	खजुरा गाउँपालिका	५०	३०
८	जानकी गाउँपालिका	५०	३०
९	बैजनाथ गाउँपालिका	५०	३०
१०	राप्तीसोनारी गाउँपालिका	५०	३०
११	नरैनापुर गाउँपालिका	५०	३०
१२	डुडुवा गाउँपालिका	५०	३०
१३	सेभ द चिल्ड्रेन	३०	-
१४	वेस बाँके	१०	-
१५	बि ग्रुप	५०	-
१६	बाँके यूनेस्को क्लब	३०	-
१७	आई.एन.एफ.	१०	५
१८	नेपालगज मेडीकल कलेज	-	५०
१९	जिल्लाका निजी अस्पतालहरु	-	१००

१२. जिल्लामा रहेको पूर्वतयारी स्वरुप राहत सामग्री विवरण :

क्र.सं.	निकाय	कम्बल	त्रिपाल	न्यानो कपडा	आपतकालीन विपद् कोषबाट शितलहरमा उपलब्ध गराउने रकम
१	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	२००	१५०	-	८ लाख

२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	१००	१००	-	
३	नेपालगंज उपमहानगरपालिका	५०	-	-	२० लाख
४	कोहलपुर नगरपालिका	५०	-	-	१५ लाख
५	खजुरा गाउँपालिका	-	-	-	१० लाख
६	जानकी गाउँपालिका	३००	-	-	१० लाख
७	बैजनाथ गाउँपालिका	-	-	-	१० लाख
८	राप्तीसोनारी गाउँपालिका	-	-	-	१० लाख
९	नरैनापुर गाउँपालिका	-	-	-	१० लाख
१०	डुडुवा गाउँपालिका	-	-	-	१० लाख
११	युनिसेफ	५००	५००	५००	
१२	सेभ द चिल्ड्रेन	५००	५००	४००	
१३	कियर नेपाल / बि ग्रुप		१००	-	१ लाख
१४	एक्सन एड	३००			
१५	बाँके युनेस्को	१००			

१३.निकायगत भूमिका तथा जिम्मेवारी :

क्र.सं.	निकाय	जिम्मेवार व्यक्ति	जिम्मेवारी
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	समन्वयात्मक र नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने (आवश्यकता अनुसार सँघ तथा प्रदेशस्तरमा सहयोग (मानवीय, आर्थिक, भौतिकको लागि समन्वय)
२	जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय अधिकारी	समन्वयात्मक कार्यमा सहयोग गर्ने (स्रोत: आर्थिक, भौतिक, मानवीय) परिचालन तथा समन्वय गर्ने ।
३	स्थानिय तहहरु	प्रमुख/अध्यक्ष	<ul style="list-style-type: none"> नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्ने विषयगत क्षेत्रसग समन्वय गरि राहत कार्यमा सहयोग गर्ने,

			<ul style="list-style-type: none"> ● आवश्यकता अनुसार क्षेत्रिय तथा केन्द्रिय स्तरमा सहयोग (मानवीय, आर्थिक, भौतिकको लागि समन्वय) ● तथ्यांक संकलन तथा व्यवस्थापन (स्रोत आर्थिक, भौतिक, मानवीय श्रोत) परिचालन तथा समन्वय गर्ने,
४	सुरक्षा निकायहरु	प्रमुख	<ul style="list-style-type: none"> ● सुरक्षा व्यवस्था गर्ने, ● विषयगत क्षेत्रहरुलाई सहयोग गर्ने,
५	राजनीतिक दलहरु	दलका प्रमुखहरु (अध्यक्ष तथा सभापति)	<ul style="list-style-type: none"> ● समन्वय, ● स्रोत संकलनमा सहयोग (जनपरिचालन गर्ने) ● स्रोत संकलनमा सहयोग (जनपरिचालन गर्ने)
६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	<ul style="list-style-type: none"> ● गैह्रखाद्य राहत सामग्री तथा अस्थायी आवास व्यवस्थापनमा सहयोग, ● आपत्कालीन आवास तथा बन्दोबस्ती (Logistic)व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने
७	जिल्ला अगुवा सहयोगी निकाय	स्रोत केन्द्र प्रमुख	<ul style="list-style-type: none"> ● राष्ट्रिय/अन्तराष्ट्रियगैरसरकारी संघ/संस्था तथा सरोकारवालासंग समन्वय र सहकार्य गर्ने, ● DDMC, DEOCसँग समन्वय गरि आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने ।
८	उद्योग वाणिज्य संघ	अध्यक्ष	<ul style="list-style-type: none"> ● न्यानो कपडा तथा कम्मल सामग्री संकलन वितरण र व्यवस्थापनमा सघाउने, ● आवश्यकतानुसार तयारी खाद्यान्न सहयोग
९	यातायात व्यवसायी संघ तथा प्रा.लि.हरु	अध्यक्ष	<ul style="list-style-type: none"> ● राहत तथा उद्धार कार्यका लागि यातायातका साधनहरु र जन शक्ति उपलब्ध गराउने ।
१०	संचार माध्यमहरु	नेपाल पत्रकार महासंघ, सञ्चारकर्मीहरु	<ul style="list-style-type: none"> ● सहि सूचना संकलन तथा सम्प्रेषण, ● सचेतनामुलक सुचना तथा समाचार सम्प्रेषण गर्ने
११	गै.स.स.महासंघ, राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गै.स.स.	प्रमुख तथा प्रतिनिधि	<ul style="list-style-type: none"> ● मानवस्रोत परिचालन गर्ने, ● स्रोत संकलनमा सहयोग गर्ने ● गै.स.स. वीच समन्वय, ● क्षमता विकास तथा सहजिकरण कार्य गन
१२	नागरिक समाज	संयोजक	<ul style="list-style-type: none"> ● राहत कार्यमा सहयोग तथा समन्वय, ● मानव अधिकारको संरक्षण तथा सम्बर्द्धनमा सहयोग,
१३	जिल्ला आपतकालिन कार्यसंचालन केन्द्र	सूचना व्यवस्थापन अधिकृत	<ul style="list-style-type: none"> ● सूचना संकलन, समन्वय, संप्रेशन, ● तथ्यांक व्यवस्थापन, श्रोत नक्शांकन र कार्ययोजना तयारीमा सहयोग,

१४. प्रतिकार्य विवरण :

क्र.सं.	क्रियाकलापहरु	जिम्मेवार निकाय	स्थान
१	शीतलहरव्यवस्थापनको अगुवाई	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	जिल्ला भरी
२	न्यानो कपडा संकलन	स्थानिय तहहरु, उद्योग वाणिज्य संघ,नेपाल रेडक्रस सोसाइटी , मानविय क्षेत्रमा कार्यरत सघसस्था	क्षेत्र अनुसार जिल्ला भरी
३	दाउरा संकलन	नगरपालिका, गाउँपालिकाहरु जिल्ला वन डिभिजन कार्यालय तथा सामुदायिक वन महासंघ	
४	राहत वितरण	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति सुरक्षाकर्मी,नेपाल रेडक्रस सोसाइटी जिल्ला शाखा/उपशाखाहरु र उद्योग वाणिज्य संघ, मानविय क्षेत्रमा कार्यरत सघसस्था	प्रभावित क्षेत्रमा
५	एम्बुलेन्स सेवा	एम्बुलेन्स संचालक समिति, संघसंस्थाहरु तथा समिति	जिल्ला भरी
६	स्वास्थ्य शिविर	जिल्ला अस्पताल, स्थानिय तह अन्तर्गतका स्वास्थ्य इकाइ र अन्य सेवा प्रदायक संघ-सस्था	प्रभावित क्षेत्रमा
७	विपद् सम्बन्धी सुचना तथा जनचेतना	जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र, पत्रकार महासंघ, स्थानीय संचार माध्यमहरु, जल तथा मौषम फिल्ड कार्यालय	जिल्ला भरी
८	सुचना व्यवस्थापन	जिल्ला आपत्कालिन कार्यसञ्चालन केन्द्र	जिल्ला भरी

१५.शीतलहर पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

क्र.सं.	क्रियाकलाप	जिम्मेवार निकाय	सहयोगी निकाय	समयावधि
१	शीतलहर पूर्वतयारी सम्बन्धि बैठक राख्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	जिल्ला तथा स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति र सरोकारवाला निकाय	मसिर दोस्रो हप्ता

२	जाडोको लागी दाउरा र काठ समयमै उपलब्ध गराउने	वन कार्यालय	सामुदायिक वन	तुरुन्तै
३	सुरक्षा निकायले आवश्यक पूर्व तयारी गर्ने	नेपाली सेना , नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरी बल	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	मसिर दोस्रो हप्ता
४	स्वास्थ्य सम्बन्धि समस्यालाई रोकथाम गर्ने , जनचेतनामुलक कार्यक्रम , स्वास्थ्यकर्मी, औषधीहरू, द्रुत प्रतिकार्य समुह परिचालन गर्ने	स्वास्थ्य कार्यालय	स्थानिय तह	तुरुन्तै
५	आगलागी तथा निसास्तिने समस्याबाट बच्न सचेतनामुलक तथा सन्देशमुलक सुचना स्थानिय भाषामा समेत तयार पारी संचार माध्यम मार्फत प्रचार/प्रसार गर्ने	स्थानिय तह	स्थानिय रेडियो , पत्रिका र संचारकर्मी	तुरुन्तै
६	स्थानिय स्वयमसेवक तयार र परिचालन गर्ने	नगर पालिका तथा गाउँ पालिका	स्थानिय विपद् व्यवस्थापनसमिती,रेडक्रस र गैसस	तुरुन्तै
७	न्युनतम Logistic व्यवस्थापन गर्ने	नगरपालिका तथा गाउँ पालिका	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिती र रेडक्रस	मसिर दोस्रो हप्ता
८	खाद्यन्न र तरकारी बिउ Stock राख्ने	कृषि ज्ञान केन्द्र र कृषि शाखाहरु	स्थानिय विपद् व्यवस्थापन समिति	मसिर दोस्रो हप्ता
९	माछा र पशुपन्ध्रको उपचार	भेटनरी अस्पताल र पशु सेवा विज्ञ केन्द्र	स्थानिय तह	तुरुन्तै
१०	बिभिन्न रोक विरुद्ध भ्याक्सिन लगाउने	भेटनारी अस्पताल र पशु सेवा विज्ञ केन्द्र	स्थानिय तह	तुरुन्तै

११	सुरक्षित तथा न्यूनतम मानवीयस्तरका अस्थायी आवास र न्यानो कम्बलको व्यवस्था गर्ने	रेडक्रस	स्थानिय तह	मसिर दोस्रो हप्ता
१२	बालबालीका, वृद्धवृद्धा, गर्भवती महिला तथा दिर्घ विरामीहरुको सूची तयार पार्ने	स्थानीय तह	महिला स्वयमसेविकाहरु	मसिर दोस्रो हप्ता
१३	राजमार्गमा सडक दुर्घटनाका न्यूनिकरण सम्बन्धि सचेतना अभियान	जिल्ला ट्राफिक कार्यालय	सुरक्षा निकाय, रेडक्रस, विद्यालय, सघसस्थाहरु	तुरुन्तै

१६ : शीतलहर तथा चिसोवाट जोगिन गर्ने पूर्व तयारीहरु :

- जाडो यामको लागि समयमै न्यानो कपडाको जोहो गरौ ।
- शीतलहरको समयमा घर बाहिर खुल्ला स्थानमा धेरै समय नबिताऔ ।
- रातको समयमा न्यानो सिरक, कम्मल जस्ता ओड्ने प्रयोग गर्ने र सुत्दा शरीरका साथै अनिवार्यरूपमा छाती तथा टाउको ढाक्ने प्रवन्ध मिलाउने ।
- शीतलहर चलेको समयमा आगो तापेर शरीरलाई न्यानो राख्ने, छाती र टाउकोलाई विशेष गरेर चिसोवाट जोगाउने ।
- चिसो मौसममा कोविड १९ को सक्रमण बढी हुने हुदा स्वास्थ्य मापदण्डलाई अपनाउने
- चिसोको समयमा शरीरलाई चाहिने आवश्यक खानेकुरा र पर्याप्तमात्रामा तातो खाने भोलिलो खानेकुराहरु खाने ।
- बालबालीका, वृद्धवृद्धा, गर्भवती महिला तथा विरामीहरुको हेरचाहमा विशेष सतर्कता अपनाउने, बालबालिकाहरुलाई न्यानो अवस्थामा राख्ने ।
- शीतलहर चलेको बेलामा घरेलु पशुपंक्षीलाई सकेसम्म खुल्ला स्थानमा चराउन नलैजाने गोठ अथवा टहरामै राखेर पर्याप्त घाँस, पराल र दाना दिने ।
- चिसोको कारण विरामी भएमा तत्कालै नजिकको स्वास्थ्य चौकी वा अस्पतालमा तुरुन्त उपचारको लागि जाने ।
- चिसोका कारण पुशुपंक्षी विरामी भएका नजिकैको पशु चिकित्सालयमा तुरुन्तै सम्पर्क गरी औषधोपचार गर्ने ।
- कोठा भित्र आगोवाली तातो पार्दा पर्याप्त भेण्टिलेशनको व्यवस्था मिलाउने ।
- यसका अतिरिक्त सम्बन्धित क्षेत्रगत अगुवा निकायले प्रचार-प्रसारका लागि उपयुक्त सामाग्रीहरु तयार गरी मातहतका निकायहरुलाई परिपत्र गर्ने ।
- शीतलहरको प्रभाव न्यून गर्न स्थानीय तह, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरुले जोखिममा रहेका विपन्न तथा गरीब परिवारहरुको पहिचान गरी जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको समन्वयमा पर्याप्त मात्रामा इन्धन, दाउरा तथा कम्बलहरु वितरणको लागि व्यवस्था मिलाउने ।

